

Tudi imamo mnogovrstnega sadja ki ni zavreči, ker je zlahkno in dobro na vse strani, ter prav vdomačeno, nektero je menda tudi zgoraj imenovano in popisano; toda mi ga vse drugače imenujemo, postavim: ledrarce, železence, lukovence, matovce, butule, špicovke, muškatne, lovrenčovke, žitence itd. tako razno pri nas imenujejo razna plemena jabelk. Ravno tako je s hruškinimi imeni, ki so mi znana, kakor: sršenke ali sršenovke, prosenice, dalanjeci, dule, moštnice, funtnice, ovsenke, šmarjeječke itd. Dalje, imenujejo črešnje: črnlice, belice zgodnje, belice pozne, kamenšeniče itd. Slive ali češplje zovejo: slive, debele slive, rudeče, modre, rumene ali žolte, konjšnice, konjšnice debele, modre, žolte, perdlace ali drobne konjšnice itd. Vse to sadje je koristno in dobro. Le to je želeti, da se tisto sadno drevje najbolj pomnožuje in razširja, ki je okusnejše, prijetnejše in zlahnejše, ob kratkem rečeno: katero največ zaleže.

V ta namen so poprej navedena plemena sadnega drevja da se razun domačih, še tudi izmed imenovanih dreves lahko izvolijo taka, ktera posestniku bolj dopadejo, mu več dobička donasajo, ker so bolj njegovemu kraju in zemlji dostojna. Zakaj, kder je obilo sadnega drevja sajenege, je tudi zemlja več vrednosti, vladnik si pa ob enem dohodke pomnoži, ki ga jako malo prizadenejo; vendar večkrat vsa družina od sadja živi, kdar sadno drevje obradi. Neumno je toraj praviti: „Zakaj bi drevje sadil, saj ne bom sadja dočakal?“ — Ti rečem: Če ti ne, pa tvoji otroci in potomki. Inače pa se s tem samo leni nevedneži izgovarjajo, ki se raje po sencah polegajo ali po krčmah posedavajo, kakor pa da bi se kaj boljšega učili in poprijeli.

Ni še sto let, ko je pri nas bilo še jako malo zlahkne sadja, in gotovo ga tudi mi ne bi imeli še sedaj, če ga pridni naši predniki ne bi spravili in za nas skrbeli. Kako pa se da pomnožiti in izrediti sadno drevje, se bo koj povedalo. Vendar preden od drevesnice ali sadišča, kder se mlada drevesa izrežajo, govorimo, bo dobro opomniti tiste posestnike, ki si nočejo ali nemorejo požlahnjanih dreves kupiti, da si jih doma v vrtu v kaki gredici izredijo, če koščice ali peške vsadijo. Še krajša pot do sadnih dreves priti pa je ta. Za svojo potrebo si zamore vladnik naj stanovitejših in trdnih dreves pripraviti, če koščice ali peške tje vsadi, kder bo po tem tudi drevo svoje dni stalo. Mora pa se mu pogosto zemlja rahljati in gledati, da v suši dovolj vlage ima, in ga živina ne poškodje. Tudi je treba, dokler se ne popepijo, jim stranske vejice porezovati. Za jabelka in hruške je dobro, če se jim tudi vrhovi do najboljšega popka porežejo, da bolj čvrste mladike poženejo; orehu, kostanju črešnji, slivi itd., pa se vrhovi ne porežejo, samo stranske vejice. (Dalje prih.)

O grobanju.

(Spisal Fr. Jančar.)

Vsako leto se zamore grobati, še celo kadar je poleti toča trto poškodila, se večkrat najde prav zdrava trta in na nji čiste neoškodovane rozge. Ako je rečie veliko, se zamore taka trta pogrobati ali saj vlačenece položiti; s tem se vinograd zgosti, trte bo več, pa tudi grozdja več: več trte več grozdja; kar je našim vinogradom brez izjemka želeti.

Grobajo se naj le več vrednosti trte, kakor: rivček dišeči, laški, traminec, zlahne mušice, zlahnina bela, rudeča, krljikovec, klešec, šipon itd., s tem se sedajnemu vinskemu okusu najbolj ustreže. Res je, to trtino pleme ne daja nikdar tolikega pridelka, kakor velki šipon in belina, križovatnjak ali zelenika, ako dozori in se ne osuši, šilhar ali rudeči blank, ako obradi, kar pa je jako redkekrati — ker zgoraj omenjena plemena že na sebi imajo navadno srednje velikosti grozdje, gosto jagodje in močno stisneno, kakor klešec, traminec, zlahne mušice itd. Krljikovec, zlahnina bela in še rudeča imajo več grozdje — oba rivčeka (rizlingarja) dišeči in laški pa srednje velikosti grozdje in tudi stisneno jagodje ter le v prav rodovitni zemlji storita šiponu enako veliko grozdje, toda pridelok ni takrat tolike vrednosti, ki je bolj vodeni, in toraj ni dovolj dozorjen, spečen in pražen. Razun tega je še tudi ta napaka pri teh plemenih, ker se sicer na brente veliko število natrga grozdja ali mošta se nikakor ne iztlači toliko, kakor iz naših prostih malocejenih plemen. Zakaj iz dolgega pelovja kakor pri rivčkih, in iz obilnega reeljevja kakor pri zlahni mušici, tramincu itd., se brente namnožijo, vinskega soka pa ne dajo: le dobrot množino ali obilnost tu nadomestuje.

Tudi še sedaj ni zamujeno grobati, kdor ni skozi zimo, ko je kopno bilo, grobati hotel. Ako je ktera trta pozebla v tem ostrem mrazu, je k večemu stari les popokal, kterege gre tikoma pri zemlji porezati, in trta bo po tom na novo mlade rozge prav čvrste pognala. Ako pa je trta tudi v zemlji pozebla, se mora z drugo trto nadomestiti bodisi s saditvo, grobanjem ali vlačenco. Sicer pa je ta mraz le suh bil in ni bilo rožje ali trta mokrotna; tudi preostrih vetrov severnih ni bilo.

Nekteri poskušajo kaljivost z odrezanimi rozgami, ktere v loncu na peč postavijo, toda to ni v obče veljavno. Zakaj lahko se ravno tiste rozge v poskušnjo porežejo, ki so najčvrsteje. Inače pa tudi to ne škodje in nekaj dokaže, ker trta tudi v lesu in balici muževne mladike požene, kakor to vidimo na ostarelem drevesu, ktero je celo votlo, pa vendar iz beline in lesa nove svrše in mladike požene in debele veje stori, ter prav mnogo sadu doprinaša.

Leta 1867 sem dal mlado trsove grobati, še komaj eno leto sajeno, in želel že v jeseni bolj robato izraščeno rožje pogrobano imeti. Ali zabutani ljudje mi niso dopustili, češ: še ni trta dozorela! po sv. Martinu še le gre grobati, takrat je trta zrela. — V resnici pa so ti ljudje menda še imeli svojih opravkov, in moral sem se vdati pri vsem svojem dokazu. Zakaj če je grozdje dozorelo, mora vsikak tudi trta dozoreti, saj nad polovico svoje dolgosti. Kar se o sv. Martinu zori, je le mraz, ki sok stisne in skorjo zrumeni ali rujavo stori, kilavo ali zeleno rožje pa zgrbanči in krpasto učini, nikoli pa ga ne dozori; to oči svedočijo brez pameti. In ker je moralo tako biti, so mi toraj tudi v resnici še le po sv. Martinu pogrobali mlado trsove, se vé, tudi mnogo kilovega krpastega rožja; zakaj po mnenju tih ljudi je sedaj vse rožje zrelo. Ali sam sem se čudil prihodnje leto, kako je celo tako krpasto, nedozorelo rožje pogrobano čvrsto pognalo in lepo rastlo! Tisto leto je sicer le močno mladje storilo, grozdja pa v obče nobenega ni ne nastavilo, in kder se je kakošni pobirek zapazil, se je osipal — pa tim več je grozdja bilo na laškem rivčku prihodnje leto 1869. Sedaj je prav močna in rodovitna trta videti. (Konec pr.)

Dopisi.

V Ptujju dné 22. sušca 1870. Zbrani rodoljubi ptujjskega okraja priporočajo sledeče kandidate za okrajni zastop, in sicer:

a) Za veliko posestvo:

Gosp. dr. Jakob Ploj, odvetnik v Ptujju; g. Ant. Svoboda, posestnik; g. Jakob Meško, župnik; g. dr. Križan Kajetan, odvetnik; g. Ferdinand Rajsp, v Ptujju; g. prof. Wurmbrand na Borlu; g. D. Geršak v Ptujju; g. Franc Wibmer v Ptujju; g. And. Jurca, trgovec; g. Šen v veter, c. k. bilježnik.

b) za občine:

G. Martin Kaiser, g. J. Leskošek, v Ptujju; g. Janez Družovič iz Drbetinec; g. Jožef Muršec iz Podvinec; g. Franc Koser iz št. Lovrencu; g. J. Horvat iz Nove vesi; g. Božidar Raič iz sv. Barbare; g. J. Habianič iz Gruškovja; g. N. Kotolenko, predstojnik na Zavrči; g. J. Marinič, predstojnik pri sv. Vrbanu.

Prošeni so vsi narodni volilci, da se uro pred volitvijo snidejo v čitalnici in o volitvi na tenje pogovorijo.

Od Malenedelje 20. sušca 1870. Poglejmo in pomislimo malo učiteljski stan, kako se mu zdaj po novi vravnavi na deželi kaj godi; poprej se je govorilo kako bo po novi vravnavi za vse učitelje dobro. Nadučitelj ali (školnik), se je reklo, bo imel 600 gl., podučitelj (kantnar) pa 300 gl. plače — na papirju. — Stare doslužene učitelje bodo penzionirali ali pridejo na železnico za stražaje, mladi nesposobni v „Fortbildungskurs“, penzionirani oficirji pa v šolo podučevati kmečkih otrok. Nekdaj smo nosili najmanj pol leta abecedne tablice v šolo, in pol leta če ne dalje smo buhštabirali (zlogovali), o drugih rečeh, kakor pisanju, računstvu, itd., ni bil govor. Zdaj otrok, ako ima malo talenta ali pameti za uk, zna v letu vsako slovensko in nemško knjigo brati, z malimi in velikimi črkami pisati in štiri razne račune; pa še vendar vse to ne zadostuje. Misli se je, da, kdar bodo enkrat šole od cerkve ločene, ne bodo nikakov nemir med učiteljstvom in duhovščino; ali zdaj še le je ta prav na dan prišel. Školniki ne znajo po redu več po cerkvah

hoditi, ne smejo Marijinih pesem, ktere so duhovni že pred dvesto leti zložili v cerkvah pri božjih službah pevati, ne po redu streči! Prašajmo, pri kateri fari je zdaj med učiteljstvom in duhovščino božji mir?

Celo redke so, in med stoterimi ne verujem, da bi bile dve. Nova postava tirja in je tudi po redu, da bi se mladina še bolj podučevala, ali žalibože, v sedanjem času učitelj ne sme otroka z ostrim očesom pogledati, šibe pa celo ne pokazati, čeravno je že marsikterega gospoda naredila. Kajti, ako se pokaže, pride hitro bodi si kaka koder prosta baba nad učitelja, da si usta izprazni, potem beži v farovž k g. župniku, kder se ji postave pokažejo in se podučí, kde se naj pritoži; takošna je zdaj tukaj nova šolska vravnava in se ve, da bomo napredovali. — ? Rakovo pot.

Kako pa je tukaj s šolskimi drvimi? Nekdaj je en sam mož to pri fari prevzel in o pravem času vse oskrbel, zdaj pa jih je sedem in že so en sežen in tri četrtke spravili. — Po novi postavi se je pripoznala učiteljem potrebna kurjava in luč, pa kaj da kdar je najhujša zima, nimamo ne ene tršice drv. Dokler je še bilo nekoliko drv, prišel je zdaj eden, zdaj drugi teh gospodov zapovedovat, naj bi se bolj kurilo; ko je pa prišel tretji, je rekel, da smo preveč sežgali; tako se godi ubogim učiteljem v zdajnem času. — Vestimir.

Od Pesince. Dragi „Slov. Gospodar!“ Sledeče vrstice ne slišijo prav za prav v tvoj program, vendar so v zvezi z narodnim gospodarstvom, izvoli jih sprejeti v svoje predale. Značajno je pri Slovencih, da so pobožnega duha, in radi zidajo na prijaznih holmih in gričih cerkve in kapelice. Na celem svetu jih ni toliko na tako majhnem prostoru, kakor na slovenski zemlji; vsak ptujec, kateri obiše naše kraje, se čudi mnogoštevilnim cerkvam. Slišal sem to od več Gospodov na Slatini, in lani, ko smo blizo Gleichenberga z brega razgledavali prijazno okolico, je neka imenitna gospa zagledavša slovenske gorice — Marijo snežnico, sv. Ano — hitro nekako veselo djala: Dort wohnen die Wenden, (tamo Slovenci prebivajo.) Res, prijazno se oko ozira po slovenskih gričih olupšanih z belimi bišami in prijaznimi cerkvami; vendar ena reč ni hvale vredna. Mnogokrat se veliko denarja potroši za olupšanje cerkev, stavljenje kapelic, križev itd., ali to se izpelja ne redkokrat v tako slabem okusu, ka se vsakemu izvedencu stopivšemu v tako kapelo, milo stori za denar, kateri se je potrošil. Slovenci ljubijo žive barve, to kaže njih noša, ali kako se večkrat na eno podobo, en altar nakopičijo same jako kričeče barve, ni lepo, še manj pa po cerkvenem okusu: videti je tudi slike in drago pozlačene podobe, ktere niso drugega vredne, da se v ogenj vržejo in sožgejo. Take podobe jako žalijo oko in srce ogledavca, in vzrokujejo, da ptuji popotniki slabo sodijo nas in našo izobraženost; temu je največ vzrok pomankanje pravih umetnikov, mojstri skaze se vtičejo v dela, kterih ne razumijo. Dragi Slovenci! za taka dela vam priporočamo g. Jurja Čučka, rojenega Slovenca ko izvrstnega umetnika, on je izučen zlatar, ki tudi slikati zna, se mu smejo z dobro vestjo izročiti malane podobe za ponovljenje, ker je v zvezi z g. Murnikom, kamnarom, Slovincem, je v stanu oskrbeti vso znotranjo spravo za vsako cerkev. Vsi ti mojstri stanujejo v Mariboru; njih dela, kdor hoče, lahko vidi pri Dev. Mariji na Smoliniku ruške fare, pri sv. Andrašu in sv. Lovrencu v slov. Goricah.

Iz Ivanec 20. sušca 1870. A. Št. — Popolnoma še nam je v spominu strahovita dogodba, ktero sem pred kratkim popisal v 8. številu „Slov. Gospodarja“, namreč grozna moritev neke stare vincarce in že je spet ranila druga taka dogodba naše srce, ki se je zgodila v Negovski vasi. Prišel je pred kratkim domu, še komaj 22 let stari fant, ki je bil zarad umorstva v zaporu. Fant se je hvalil, da se mu je v zaporu prav dobro godilo — pa zakaj se mu tudi nebi, saj mu tam bolje gre, kakor doma — in je rekel, da ga zapor celo nič ni spokoril, in da je to resnica, hoče tudi prihodnjič s tem potrditi, da prihodnjič ne bo nikogar več samo poteptal, temuč vsakega taki ubil, s katerim bo imel kakov prepir. Kar je govoril je tudi storil: 15. t. m. gre zvečer k sosedu, začne tamo prepir s sosedovim bratom, zgrabi leseni svečnjak in mahne z njim prvokrat po plečah soseda, drugikrat pa po glavi tako zlo, da je udarjeni taki na tla pal, in ne več besedice pregovoril in v kratkem nesrečno smrt storil. Naj bo ta strašna dogodba vsem v ostrašiven izgled, posebno pa starišem, ker zvečega krivijo ljudje vendar njih, če se otroci tako slabo obnašajo. Starši! pazite zato na

vaše otroke, odrejaite nje v strahu božjem in bodite njim v vsem v lep izgled.

Prigovori v poduk.

I.

Kar želiš, da tebi kdo stori,
To stori drug' mu tudi ti.
Kar pa tebi ni ljubó,
Ne stori tega bližnjemu.

Bogatinec, krt in miš
V zemlji 'majo paradiž.

Kder se človek enkrat zbode,
Tam se drugokrat ne bode.

Kaj mara
Vrana za brodará?

Vsakdo zna za svoje
Kde ga čevelj gloje.

Zrno k zrnu pogača,
Kamen k kamenu palača.

Kako zaslužilo, tako je plačilo.

Tako je —
Kdor nima, kupuje,
Kdor pa imá,
Lahko prodá.

Kdor malega ne časti,
Velikega vreden ni.

Na brusu ni medu,
Brez zime ni ledu.

Politični ogled.

Njih Veličanstvo cesar se je spet odpeljal v Peš in namerjava v kratkem potovati v Dalmacijo.

Ministerska kriza je spet pri nas na dnevnem redu. Ministri niso zložni skorej v nobeni stvari. Pri zadnjem ministerskem posvetovanju, pri katerem je predsedoval cesar sam, je bila na dnevnem redu prenarredba volilnega reda za državni zbor, s to prenarredbo, ktero je napravil minister Giskra, se niso zlagalili niti drugi ministri niti cesar in sklenolo se je, da še letos ne sme priti pred državni zbor. Na to je bil Giskra tako razkačen, da je taki šel k cesarju in mu rekel, da stopi iz ministerstva. Cesar mu odgovori, da naj še ostane do konca zdajnega zborovanja v državnem zboru in po tem naj odstopi. Zdaj je Giskra že poslal prošnjo do cesarja v Pešt zastran izstopa iz ministerstva. Ko je odstopil od ministerstva Belkredi, so rekli Nemci: „Slovanski Bog je umrl“; če zdaj odstopi Giskra, bi mi tudi lahko rekli: „Nemški Bog je umrl!“ — Drugi ministri še bodo pre ostali, kako dolgo vendar še se ne ve, misli se vendar, da ne bodo zastran velike starosti stopili iz ministerstva.

V državnem zboru je končano posvetovanje v novem redu civilnega procesa. Sprejeto pa je vse, kakor je hotel Herbst.

V odseku državnega zbora za poljsko rezolucijo je bil sprijet Rechbauerjev nasvet, po katerem se naj prepusti gališkemu deželnemu zboru vstanovljenje načel uka v ljudskih šolah in v gimnazijah, kakor tudi postavodajalstvo za tista vsučilišča, za ktera plačuje dežela.

Zastran stroškov, kateri so se napravili pri pomirovanju upora v Dalmaciji, še se dunajska in madjarska vlada zmirom pogajate. Denar je pridno šel iz žepa dunajske vlade, Madjari pa zdaj pravijo, Dalmacija spada pod Cislajtanijo, vi ste jo morali pomiriti, plačajte zdaj tudi stroška! — Vse to je blagoslov dualizma, in še bo enakega več!

V českih in moravskih časnikih se zmirom četejejo mnogi protesti slovanskih občin proti odtrganju Moravske od Češke. V Moravskem bodo spet v kratkem volitve moravskih deklarantov, ki so vsled nemške postave zadnjega deželnega zbora izgubili mandate. — Upati je, da bodo spet zmagali narodni.